

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

תזריע - מצורע

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com



מכון
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2025

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת תזריע - מצורע

אמונה

- נרפא נגע הצרעת - האמונה שהכל לטובה מהפכת מידת הדין לרחמים ד
- נצור לשונך מרע - על ידי ההתחזקות באמונה בבורא ית"ש ז

שמירת הלשון

- ביד הלשון - הכל תלוי בשמירת הלשון י
- מי האיש החפץ חיים - השכר המופלג לשומר פיו ולשונו יג
- דברו על לב - להיטיב לאחרים בדברי חיזוק ופיוס יז

ספח"ק בת עין

ולהבין זה על דרך המוסר, על פי דאיתא בזוה"ק (זח"א ד.) עמא די חשוכא מהפכין לנהורא כו', דהנה עיקר שעשוע דקוב"ה בצדיקים - שמהפכים מדת הדין למדת הרחמים, היינו שבכל בחי' דינים רואין ומסתכלין בחי' חסדי השם יתברך, שמאמינים בה' כי חפץ חסד הוא, ומה ששולח על אדם איזה צרה רחמנא ליצלו, הוא בחינת חסד, כדי שיפשפש במעשיו, בין כשיש לאדם איזה יסורים בגשמיות, או ברוחניות שרואה שאין עבודתו שלמה, הכל הוא לטובתו, כדי להעלותו לתשובה עלאה יותר, כי גם בחינת דינין בחינת גבורה בחינת שמאל נכלל בו בחינת חסד, כדאיתא בזוה"ק (ח"ב דף קסז.)...

וזהו רצון הבורא ברוך הוא, שיבין כל זה, ושיאמין באמונה שלמה שהוא בחינת חסד, ובזה מעלה בחינת הדין ונתהפך לבחינת חסד, כדאיתא בזוה"ק (ח"ב דף סז.)... פירוש שצריך האדם להרים ולהגביר בחינת חסד בחינת ימין על בחינת שמאל בחינת דין, לומר שכל עיקר היסורים הוא בחינת חסד כנ"ל. ובזה נתהפך מצרה לחסד.

(בת עין, ריש פרשת תזריע)

פרשת תזריע מצורע

לְהָכֵא זִבְיָן לִי [- בא ועלה לכאן ומכור לי], אמר ליה לאו אנת צריך עליה ולא דכוותך, אטרח עליה [- הפציר בן] סליק לגביה [-הוציא לו] ספר תהילים הראה לו פסוק 'מי האיש החפץ חיים', מה כתיב בתריה [- מה כתוב אחריו] 'נצור לשונך מרע, סור מרע ועשה טוב' (שם יד-טו). אמר רבי ינאי אף שלמה מכריו ואומר (משלי כא כג) 'שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו', אמר רבי ינאי, כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט [- פירוש המקרא] עד שבא רוכל זה והודיעו מי האיש החפץ חיים. לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם זאת תהיה תורת המצורע - תורת המוציא שם רע. ע"כ דברי המדרש.

ויתבאר על פי יסוד גדול ונחוץ לכל תהלוכות החיים, בכל מאורע ומקרה שיבוא על האדם ועל כל צרה שלא תבוא, שהמאמין בהקב"ה שהוא בורא ומנהיג לכל הברואים, כל מאי דעביד רחמנא למב עביד, ואף אומר בפיו 'גם זו לטובה', הרי בעצם אמירתו על

נרפא נגע הצרעת - האמונה שהכל לטובה מהפכת מידת הדין לרחמים

בפרשתן (יד ג), 'וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע', ועמדו המפרשים לפרש דקדוק לשון הכתוב, שלבאורה תיבת 'נגע' היא יתור לשון, שהרי היה די באומרו 'והנה נרפא הצרעת', גם צריך לבאר מה שנאמר 'מן הצרוע' שאף הוא נראה בשפת יתר, שהלא פשיטא שנרפא נגע הצרעת מן הצרוע ולא ממי שאינו צרוע...

ומבאר הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע בהקדם מה דאיתא במדרש (ויק"ר טו ב) על מה שנאמר (פסוק ב) 'זאת תהיה תורת המצורע' בזה"ל, הדא הוא דכתיב (תהילים לד יג) 'מי האיש החפץ חיים'. מעשה ברוכל אחד שהיה מחזר בעיירות שהיו סמוכות לציפורי והיה מכריו ואומר מאן בעי למזבן סם חיים, רבי ינאי הוה יתיב ופשיט פתורקליניה [- לומד בטרקלינו], שמעיה דמכריו מאן בעי סם חיים, אמר ליה ליה קא סק

א. שמעתי מבעל המעשה, איש צדיק ונכבד, וכה סיפר לרגל החג נסעתי לעי"ת ווינא לערוך את חג הפסח (תשפ"ה) בקרב בני המשפחה, מיד לאחר החג נסענו לקברי צדיקים אשר באותו מחוז (במרחק נסיעה של כמה שעות) ואח"כ נסענו לקרעסטיער, לשם הגענו בלילה, מיד עלינו לציון הק' והתפללנו שם, ומשם פנינו לאכסניה שם ללינת הליל, אדהכי והכי כבר הראה השעון על אמצע הלילה, אבל, היינו מוכרחים להשכים קום, היות ולא היו שם שיירות רבות מצויות, וראינו כתוב על הלוח שתפילת שחרית 8:00.

אחר שחרית ופת שחרית עלינו שוב לציון. משם נסענו לציון הרה"ק הישמח משה זי"ע, היות ואני כהן נכנסתי למקום המיוחד לכהנים, ובכניסתי פגשתי אחד ממכריי איש צדיק וחכם שגם הוא כהן יוצא ממקום הכהנים (הלה משמש כמג"ש של בני הבחור נ"ו), בירכנו זה את זה בברכת שלום, והלה אמר לי, מ'טרעפט זיך אין גוטע פלעצער (נפגשים במקומות טובים). כמסיח לפי תומו הוא מספר לי, שהגם שיש לו בן הדר בווינא, אבל הוא ממשיך בדרכו לקרעסטיער שם ישהה עד יום חמישי (פרשת שמיי, כ"ו בניסן).

חזרנו לווינא - נסיעה של 6 שעות... בהגיענו פתחנו החבילות, ולפתע מגלה אחד מבניי שאין לו את התפילין... אחרי מחשבה נזכר ששכחם בביהמ"ד בקרעסטיער, בתחילה נבוכנו כולנו, עד שנזכרתי, הרי המג"ש נמצא שם, מחמת השעה המאוחרת לא התקשרנו עד הבוקר, ואכן בבוקר דברנו אתו, והא ענה מיד, הנני כעת בביהמ"ד, והתפילין מונחות כאן לצידי אחר כבוד...

ונוכחנו נפלאות השגחת הבורא, אילו הגענו לציון הישמח משה כשלוש שניות (סקונדעס) יותר מאוחר, כבר לא הייתי מוצא את המג"ש, ולא הייתי יודע כיצד להשיגם מקרעסטיער, ולא עוד אלא שראינו שכבר יום קודם דאג רבי ישעיה'לע שאורחיו יהיו מסודרים ויהיה להם כל צרכיהם, כי הוצרכנו לקחת תפילין מגמ"ח עבור בני, והנה, בווינא יש כמה וכמה בתי מדרשות, ובהיותי באחד מהם ביום שלפני נסיעתנו בירר אצלי בחור אלמוני היכן יש

ה'רעה' שהיא טובה - הרי הוא מהפך את מידת הדין לרחמים, ואכן הצרה נהפכת לטובה. וזה ה'סוד' אשר גילה הרוכל באומרו מי האיש החפץ חיים, מי הוא הרוצה לקנות סם חיים, זאת יקנה על ידי 'נצור לשונך מרע', כלומר שינצור לשונו מלומר שהוא רע אלא יאמר על כל דבר שהוא טוב, וזהו שממשיך הכתוב לומר סור מרע ועשה טוב, ר"ל סור מלומר שהוא רע, וממילא עשה מאותו רע טוב. וזהו גם ביאור המקרא שהכריז שלמה ואמר 'שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו' שהשומר פיו ולשונו מלומר על המאורע שהגיע אליו

שהינו רע ומר, הרי בזה הוא שומר מצרות נפשו כי הצרה מתחלפת לטובה, וכלל הדברים שהכל תלוי באמרי פיו, אם אומר שהוא טוב - אכן כך יהיה, וכן להיפך ח"ו. ועל כך מסיימים חז"ל ואומרים לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם זאת תהיה תורת המצורע - תורת המוציא שם רע, כלומר, אחר שנתבאר כיצד זוכים ל'סם חיים' על ידי שיאמר שהכל לטובה, לפיכך משה מזהיר את ישראל שיוזהרו על לשונם מלהתלונן ולהתאונן על הרעה אשר פקדתם אלא יתחזקו באמונתם שהכל לטובה, ואמר להם זאת תהיה תורת המצורע,

גמ"ח תפילין (ולמעשה לא היה באותו ביהמ"ד רק במקום אחר), ועל ידו הוברר לנו מבעוד מועד מקום הגמ"ח... כשעדיין לא ידענו שגם אנחנו נצטרך לגמ"ח הלזה (- רק רבי ישעיליה סידר לנו זאת מבעוד מועד), בלכתי עם בני הבחור אל הגמ"ח - מה מצאנו כתוב - שהגמ"ח הוא לעילוי נשמת רבי ישעי' ב"ר משה.

ב. מעשה היה בימי רבינו האר"י הק' זי"ע, באיש יהודי שנוות ביתו היתה בעלת מידות רעות עד מאד, והייתה מצערת אותו נוראות, בצערו הלך האיש אל האריז"ל, והוא גילה לו 'מכבשי דרחמנא' שבגלגול הקודם היה להיפך שהוא ציער אותה, ולכן עכשיו כל פעם שהיא מצערת אותו הרי זה כפרה גדולה, ומצילתו מגיהנום קשה - כל צער וצער מנקה עוד ועוד מעונשי הגיהנום. כשהבין האיש את הטובה וה'תיקון' שבדבר החל לשמוח מאד על כל עינוי וסבל שהיה לו מידה, ונהפך לו מ'מוצא אני את האשה מר ממות' ל'מוצא שלל רב'... עד שהרגיש בלבו 'הכרת הטוב' גדולה על שהיא מזככת אותו, ושהיא נבחרה משמיא להיות השליח הטוב לתקן אותו, והחל להעניק לה מתנות על העבודה הנפלאה שהיא עושה בשבילו.

והיא היתה עומדת ומשתוממת מה אירע... והפצירה בו שיגלה את הסוד ולא אבה, עד שהפצירה עוד ועוד, וסיפר שהיה אצל האריז"ל והוא גילה לו את כל ה'סוד'. אך היא ברוע מידותיה אמרה, וכי אכן תחשוב שאני אעזור לך להינצל מהגיהנום... לא ולא... וחדלה מלצער ולענותו בכדי ש'יזכה' לעונשי הגיהנום בעולם הבא. מיהר האיש אל האריז"ל, ובכה לפניו רבי קדוש, פסקו העינויים, מי יצילני מעתה מדינה של גיהנום... ענה לו האריז"ל, כבר השגת את הכפרה, ומעתה יהיו לך אך ורק חיים טובים.

שמא תאמר, היאך נזדמנו שני המאורעות בדיוק בבת אחת, בדיוק באותו הזמן שקיבלה על עצמה להפסיק לצער בכדי שישמר לו העונש אז נשלם זמן התיקון... (ואילו לא היתה מחליטה כך וכי לא היה נשלם התיקון), אכן התשובה הברורה היא על דרך מה שאמרו חז"ל (ברכות סב.) 'סמא דיסורי קבילי', פירוש, שקבלת הייסורים באהבה ושמחה הוא סם המרפא לייסורים, והם כלים ממילא והולכים מאליהם [וכמו שהאריך בזה רבינו ה'ואור החיים' הק' זי"ע (בראשית מו ז), עיי"ש], על כן ככל שהתחזק באמונתו שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד וייסורים אלו הם הם תיקון וטובה עצומה עבורו עד שקיבל את 'הדין' בשלמות ובשמחה אזי בזה הפך את כל הדינים לטובה, וממילא כבר לא היתה צריכה להמשיך לצער, על כן סיבכו מן השמים שתחדל מהנהגתה הרעה.

ומעתה יתבאר לנו עוד במה שנתבאר שאמירת גם זו לטובה מהפכת את הרעה לטובה, שכאשר אדם מתחזק באמונתו לומר גם זו לטובה ומקבל את הדין בשמחה על ידי שסומך על אבינו שבשמים שכל מעשיו הינם רק לטובה, וגם קושי ויסורים אלו הם לטובת תיקון נפשו, אזי נמתקים כל הדינים ושוב אין צריך לייסורים שימרקו את גופו ונפשו.

ולהלכה ולמעשה לימוד עצום ונפלא, אם יש לך 'שונא' (מ'בית' או מבחוץ) שיורד לחייך, אזי אף שאין לנו את האריז"ל שיגלה לנו שורשי הנשמה ומה היה בגלגולים קודמים, אכן הקב"ה הוא שגילה לנו בתורתו במה שאמרו כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, א. אותו צער וסבל אינו מיד השונא אלא כל דעביד רחמנא, הקב"ה הוא שעשה ועושה ויעשה לכל המעשים. ב. לטב עביד - אין זה אלא לתיקון נפשך, על כן קבל על עצמך את כל ה'פעקל' (חבילת הקושי) באהבה, וכאשר תקבלנה באהבה ממילא פקע שיעבודיה, והכל יתבטל בעזהשי"ת.

באר הפרשה - פרשת תזריע מצורע

ותהי לי לישועה, כלומר שאני מודה ומשבח לך בעת עניתי בשמחה באמרי שהכל טובה וחסד הוא, וזוה 'ותהי לי לישועה' כלומר שהצרה נעשה לי ישועה ממש, כי נתהפך הדין לרחמים ממש, עכ"ל.

בדברים הללו פירש גם הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (ד"ה כי תבואו) בלשון הפסוק בפרשתן (יד לד), 'כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוז' ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם, וברש"י, 'בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, וע"י הנגע נותן הבית ומוצאן, אך אם כן לכאורה קשה מדוע נקט הכתוב בלשון 'נגע' והרי אין זה אלא 'ענג'. ומבאר בזה"ל, אלא כי למראה עיני אדם כשפוקדים עליו להרוס את ביתו הלוא הוא נגע, אך באמת מי שהיה מאמין באמונה שלימה שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד ובטוח היה שכן הוא לטובה - מצא אוצר ונתהפך מנגע לענג, וזה שהיה מתרעם על שנצטוו להרוס את ביתו ולא היה מאמין שהוא לטובה - הוא לא מצא אוצר, והיה לו זה באמת נגע צרעת. וכן הוא תמיד, זהו שאמרו חז"ל (ברכות ס:) לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא

תורת המוציא שם רע, כי זה שמוציא שם רע, ואומר כי בלתה אליו הרעה הוא אכן שנאמר בו דיני המצורע, אך לו חכמו ישכילו מלהוציא 'שם רע' אלא יוציאו רק שם טוב על כל מה שהגיע אליהם וזוה 'פטר' מכל 'תורת המצורע'.

ומעתה יתבאר היטב כל לשונות הכתוב, והכי פירושו, והנה נרפא נגע הצרעת - כיצד אירע כזאת - על ידי שחדל המצורע מלהביט על הצרעת שהיא נגע אלא הפך את עינו לומר שהכל לטובה, ואין כאן נגע אלא ענג, על ידי זה אכן נרפא נגע הצרעת, וזהו שמסיים הכתוב מן הצרוע, ר"ל היאך נרפא נגע הצרעת על ידי הצרוע עצמו, כי בידו הדבר להפוך את הרעה לטובה.

ובך כתב להדיא הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (ויגש ד"ה או יאמר ויבח) בהאי לישנא, וזוה צדיקים מהפכין מדת הדין למדת הרחמים (בר"ר עג ג), כי הם אומרים בנפשם אשר מדת הדין הזה מדת הרחמים הוא ולא דין, כי כל היסורין טובות וחסדי הא-ל המה כמו שבארנו, ועי"ז הקב"ה מהפך להם מדת הדין לרחמים והקללה לברכה, שמיסורין האלה נעשה טובה גמורה להם וכו'. וזה אומרו (תהלים קיח כא) 'אורך כי עניתני

ג. והוכיח זאת ה'בן יהוידע' (ברכות ס: ד"ה שם א"ל) מאותו מעשה שהיה עם רבי עקיבא, שהלך בדרכו עם תלמידיו ובידיהם תרנגול חמור ונר. בדרכם הגיעו לעיר אחת, חיפשו מקום ללון ואיש מאנשי העיר לא אבה לתת להם 'קורת גג', נענה ר"ע ואמר כל דעביד רחמנא לטב. שכבו עצמם לישון במדבר, והנה באה הרוח וכיבתה את הנר, בא החתול ואכלו לתרנגול, בא האריה וטרף את החמור. ועל כולם הכריז 'כל דעביד רחמנא לטב'. באותה הלילה נכנס ה'גייס' לעיר ולקח את כל בני העיר בשבי, ואילו את ר"ע ותלמידיו לא לקחו מכיוון שלא ראו ולא שמעו אותם... נענה ר' עקיבא ואמר לתלמידיו, וכי לא אמרתי לכם כל מה שעושה הקב"ה הכל לטובה. והקשה ה'בן יהוידע', וכי מה בא לומר להם 'וכי לא אמרתי לכם', מה חידוש יש בדבר, ומה ענין זה לאמירתו עד הנה.

ומבאר ה'בן יהוידע', וז"ל. כוונתו לומר כי האדם שפותח פיו לטובה אפילו אם נגזרה עליו גזירה לרעה אפשר שתתבטל הגזירה, ולכן אמר מה שאתם רואים עתה שהכל היה לטובה אינו אלא מאחר שאמרנו בכל עת ושעה - 'כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד', כי בזה נפתח פתח לטובה - שיתהפך הדבר לטובה ולברכה. ורצה ללמדם בזה שיהיו מורגלים לפתוח פיהם לטובה על כל דבר אף מה שנראה להם כרעה, כי בזה יהפכו הכל לטובה.

יש שהקשו מדוע נקט בלשון 'ארמי' כל דעביד רחמנא לטב עביד ולא בלשון הקודש 'כל מה שעושה הקב"ה לטובה', והקושיא תגדל ביותר וביותר קשה שהרי רבי עקיבא עצמו פתח בלשון הקודש, וכמו שאמר 'לעולם יהא אדם רגיל לומר', ומדוע סיים בלשון ארמי, אלא שמבואר בראשונים (עי' רא"ש ברכות פ"ב ס"ב ב ומעדני יו"ט שם אות ז) שלשון ארמי אינו לשון 'אמיתי' ושפה בפני עצמה אלא הוא לשון משובשת מ'שבעים לשון'... ועיקרה מלשון הקודש (ועל כן 'קרוכה' היא ודומה הרבה ללה"ק), ושמה נאה לה כי 'ארמי' הוא מלשון 'מרמה', ומשום כך אמר רבי עקיבא לומר כל מאי דעביד רחמנא בלשון ארמי דייקא, שגם אם אינו 'אמיתי' - שאינו אווז גבוהה כזו שהוא בטוח בעצמו שיהא זה לטובה, מכל מקום ידבר בפיו דברי אמונה ויאמר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד. וגם אמירה כזו תהפוך את הכל לטובה.

צרעת' וגו'. והנה פרשיות אלו (תזריע ומצורע) יפות נדרשות בעסק 'שמירת הלשון', שכן הן עוסקות רובן ככולן בדיני טומאת נגעים וטהרתם שהם באים מחמת דיבור לשון הרע (ערכין מז:), ולתכלית זו נכתבו פרשיות אלו בתורה, וכדאיתא במדרש שהובא לעיל מעשה ברוכל אחד שהיה מחזר בעיירות והראה להם הנכתב בתהלים - 'מי האיש החפץ חיים נצור לשונך מרע, סור מרע ועשה טוב' ומסיים שם לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם זאת תהיה תורת המצורע - תורת המוציא שם רע ללמדנו דעת בגודל הזהירות בשמירת הפה והלשון.

וכן מבואר בדברי רבינו הרמב"ם (טומאת צרעת פמ"ז ה"י) בזה"ל, 'וזה השינוי האמור בבגדים ובבתים וכו' אינו ממנהגו של עולם אלא אות ופלא היה בישראל כדי להזהירן מלשון הרע, עכ"ל.

והזמן גרמא^ה לעסוק ב'סוגיא' זו, להתבונן בחומר העיון כי נורא הוא, ולאידך גודל השבר של

לטב עבד, וכשאומר 'לטב' עי"ז נעשה באמת לטובה ונהפך מנגע לענג כנ"ל, עכ"ל.

ומהאי טעמא כתב רש"י לפרש לשון הכתוב כנגע, ש'אפילו תלמיד חכם שיודע שהוא נגע ודאי, לא יפסוק דבר ברור לומר נגע נראה לי, אלא כנגע נראה לי, שהנה מדרכו של ת"ח שהוא שפל בעיני עצמו, ואינו רואה לעצמו שום זכות אלא נדמה לו שהוא מלא חטאים ועוונות, וממילא כאשר יודמן לו נגע הוא סבור שהקב"ה נפרע ממנו על עוונותיו, ולא עולה על ליבו שיש בזה 'בשורה טובה'. אך מ"מ בא הכתוב ללמדנו, שאף מי שברי לו שבדין הוא שיקבל ענשו אל יאמר 'נגע נראה לי' אלא רק 'כנגע', כלומר שנראה כנגע אך באמת 'ענג' הוא כי הכל לטובה, וע"י שיאמר זאת יתהפך לטובה למצוא אוצרות זהב וכסף.

נצור לשונך מרע - על ידי ההתחזקות באמונה בנורא ית"ש בפרשתן (תזריע יג ב), 'אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע

ד. וכך פירשו (תפארת יונתן להגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע, ועוד) בלשון הכתוב (תזריע יג נב, מצורע יד מד) 'צרעת ממארת' שצרעת באה על האמירה (כי 'ממארת' מלשון 'אמירה').

הגה"ק רבי חיים וויטאל זי"ע (עיי' עץ הדעת טוב) מדייק בלישנא דקרא (מצורע יד לה) 'כנגע נראה לי בבית', שלכאורה קשה מדוע אמר כנגע, ואינו אומר 'נגע' נראה לי בבית, אלא, כי האיש הרואה צרעת בביתו ידע שאין זה הנגע עצמו, אלא רק 'כנגע', כי הנגע עצמו הרי הוא עצם 'חטא הלשון' הנורא, אשר נחקק בעמקי נשמתו, והיא נשחתת על ידי אלו הדיבורים, וכלומר שבפגם הדיבור נעשה 'נגע' בפנימיות נפשו, וה'נגע' החיצוני אינו רק 'כנגע'... ה. וכבר דרש הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (אמור ד"ה וספרתם) בלשון הכתוב 'וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה', תנופה נוטריקון תנו פה, לרמז שעיקר עבודת הימים הוא לתקן את הפה ולטהרו.

זאת ועוד, כי בכח הטהרה והקדושה הנשפעת בימים אלו לתקן את אשר פגמו וקלקלו בדיבורי לה"ר, וכמו שכתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (להלן כה כט) עיקר תיקוניה תלוי בימי הספירה - שבין פסח לעצרת, עיי"ש.

ו. ודברי תורה צריכים חיזוק הרבה... וכמו שכתב ה'חפץ חיים' זי"ע (חובת השמירה פ"ו) וז"ל. כלל הדברים צריך האדם לידע שהיצה"ר אורב לו תמיד להחטיאו, וכמו שאמרו חז"ל (קידושין ל:): שהיצה"ר מתגבר עליו ומתחדש עליו בכל יום, ממה שנאמר (תהילים לז לב) 'צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו', והוא רובץ על פתח פיו של האדם להחטיאו, כמו שאמר הכתוב (בראשית ד ז) 'לפתח חטאת רובץ', כי שם אם יסיח האדם דעתו קצת מהשמירה תיכף יבזז אותו ביזה רבה או ביזה זוטא, ועל כל פנים לא יצא ממנו בשלום, ועל כן מתחזק היצר להיות רבוץ שם יותר משאר אברים כי שם בלשונו עלול מאוד לחטוא. ועל כן צריך האדם להתחזק שלא להסיח דעתו מן השמירה, וזהו שכתוב (מכה ז ה) 'שמור פתחי פִיךָ, ויהיה נכון לבו בטוח שבדאי הקב"ה יעזור לו שלא יפול ביד היצר, וכמאמרם הבא לטהר מסייעין אותו, ופירושם, מי שמתחיל לטהר עצמו מסייעין אותו מלמעלה הרבה, שיוכל לגמור טהרתו בשלימות. עכ"ל. ואכן מסופר על מנהגו של ה'בית הלוי' זי"ע שהיה מביט בכל העת על קופסת טבק, משנשאל מהם 'הסודות' הכמוסים ונסתרים בזה, הראה שחקוק על גג הקופסה מפנים 'שפו שמנ' ר"ת שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, וכתב זאת שיהא לו לסימן ולזכר בכל עת שישמור על פיו ולשונו.

איתא בגמרא (שבת קנה:): 'אמר רב פפא לית דעניא מכלבא ולית דעתיר מחזירא', וברש"י ביאר שאין לך 'בעל חי' עני ככלב שקשה עליו למצוא מזונו כי מגרשים אותו ממקום למקום. ואין לך בעל חי עשיר כ'דבר אחר' המוצא

באר הפרשה - פרשת תזריע מצורע

נוצרי לשונם מדבר רע, זאת הדרך אשר נלך בה להתחזק בשמירת הלשון והדיבור. לה"ר מורה על חסרון באמונה, כי אילו היה חזק באמונתו בבורא ית"ש אזי לא היה בא לכלל זאת.

בראש ובראשונה, ההתחזקות באמונה המהורה בבורא ית"ש שהוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים מונעת הרבה מהאדם את ה'צורך' והסיבה לדבר לשון הרע. וכמו שיש ללמוד זאת מה דאיתא בגמרא (שם טו:): 'אמר רבי יוחנן אמר רבי יוסי בן זימרא כל המספר לשון הרע כאילו כפר בעיקר', והרי שסיפור

ומעמא דמילתא, כי הבה נתבונן, מהו השורש המביא את האדם לדבר לשון הרע, ועל רוב המקרים הוא מפני שנדמה לו ש'פלוגי' הזיקו וציער אותו בגופו ובנפשו או בממונו, הכשילו או ביזהו, או שמרגיש בעצמו ש'הצלחת' רעהו באה על חשבוננו וכיו"ב רבות, ועל כן הוא מדבר עליו סרה' ברצותו להרגיע את סערת רוחו,

את מזונו בכל מקום אשפה. ולכאורה תמוהים הדברים - מה רצה רב פפא לגלות לנו בדבר זה, וכי איזו תוכחת מוסר נלמד מזה, וכתב הגר"א (דברי אליהו מס' שבת) שבא לרמז כאן, דהנה כל ירא ה' יתרחק בתכלית הריחוק כשיראה מומר האוכל בשר חזיר, ודבר פשוט שיגרשו חוטא זה מחוץ לשלש מחנות, והיינו טעמא כי חמור העוון של אכילת חזיר בעיני כל בית ישראל, ועל זה אמרו 'לית דעתיר מחזירא' - שהכל יודעים ומכירים בחומר האיסור והעוון שיש באכילת חזיר, אבל לאידך גיסא 'לית דעניא מכלבא' - זה עוון לשון הרע, כמאמרם (פסחים קיח.) 'כל המספר לשון הרע, וכל המקבל לשון הרע, ראוי להשליכו לכלבים', ואיסור זה הוא בבחינת 'עני', כי הוא כצחוק בעיני בני אדם, והם מזלזלין בו ואינם מתבוננים כלל מה הם מוציאים מן הפה.

וכבר אמרו דורשי רשומות, שבסוף פרשת שמיני ישנם מ"ז פסוקים שנאמר בהם איסור אכילת שרצים, ואילו בפרשיות תזריע מצורע העוסקות בדיני נגעים וצרעת הבאים על האדם בעון לשון הרע יש קנ"ז פסוקים, שהוא יותר מפי שלשה ממנין הפסוקים שנאמר בהם איסור וטומאת שרצים, והיינו טעמא, כי יותר חייב האדם להיזהר בדיבורים שהוא מוציא מפיו ממה שנוהר להכניס לתוך פיו.

וכמעשה המובא בספר 'נפלאות היהודי' (עמו' עה) שפעם אחת אמר היהודי הקדוש זי"ע להרה"ק הרבי ר' בונם ז"ל שיסע לדרך, ולא אמר לו על מה, ולקח עמו איזה חסידים ונסע לדרכו, ויבוא לכפר אחד והיו רוצים לאכול שמה אצל בעל הכפר, אמר להם בעל הבית שאין לו מאכלי חלב רק בשר, והרבי ר' בונם היה בחדר בפני עצמו והחסידים היו הולכים וחוזרים בבית הכפרי כדרכם, והיו חוקרים ודורשים מי הוא השוחט, ואם הייתה הבהמה כשרה בלי סירכא, ואם המליחה והדחה הייתה כהוגן. והי' כדברם אל בעל הבית כדברים האלה נשמע להם קול מאיש אחד שהיה יושב מאחורי התנור ובגדיו קרועים כדרך האורחים העוברים ושבים מעיר לעיר, בשמעו שהחסידים חוקרים ודורשים בענייני הבשר ענה האורח, חסידים חסידים, מה שאתם נותנים לתוך הפה אתם חוקרים ודורשים - מי השוחט, והבשר איך הוכשר, אבל מה שאתם מוציאים מהפה היינו הדיבורים היוצאים מהפה אין אתם צריכים לשום שאלה... כשמוע הרב הקדוש הרבי ר' בונם בהחדר שלו הנ"ל חשב בדעתו שעל דבר זה שלח אותו היהודי הקדוש ז"ל ללמוד דבר מוסר זה מהאורח, ותיכף חזר לביתו. והאורח הנ"ל היה אליהו זכור לטוב.

מין הבאר

ואין לך מי שאינו צריך חיזוק בעניין זה, וכמו שכתב הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, וז"ל. בעזה"י א' וישלח תרצ"ו ירושלים תובב"א. אהובי אנ"ש היקרים שיחי' במדינת פולין וכו', עוד זאת אדרוש מכם, כאשר רבו הצרות מבית ומבחוץ ונאמנים דברי חז"ל דגלות הזה מטעם לשה"ר ושנאת חנם, ולזאת אבקש להתחזק בענין שמירת הלשון מלשה"ר ושנאת חנם, ועצתי, שתלמדו בספר חפץ חיים ושמירת הלשון עכ"פ בב' ימים בשבוע, ואעידה עלי שמים וארץ כי אחרי שגמרתי הספרים הנ"ל הרגשתי בעצמי בזה פעולה לטובה, ולזאת גם השלם במידותיו יתפעל עי"ז. ואחשוב שזה שאמר הרוכל לר' ינאי - לאו אנת ודכותך, עכ"ז אטרח עלי' ר' ינאי להראות כי הכל צריכים לזה.

ז. וביסוד הדברים ביארו מה שאמרו חז"ל (פסחים קיח.) 'כל המספר לשון הרע, וכל המקבל לשון הרע, ראוי להשליכו לכלבים', כי הנה מדרך הכלב ומטבעו, שכאשר בעליו מכהו במטה, הרי הוא קם בחמתו ונושך את המטה, והנה,

או לנקום ברעהו וכיו"ב. אכן, אילו ידע והכיר שאין מלחשוב כל היום והלילה - 'מה עשה לי פלוני' ומה ביד בריה בעולם להזיק ולחפסידו, ואין גורלו נתון אלא בידי הקב"ה, לא היה מדבר עליו, גם היה פוסק דיבר עלי אלמוני וכיו"ב, שהרי היה יודע שאין מעלה ומוריד מה עשה פלוני ומה חשב אלמוני'.

לא די שאינו נוקם ומעניש בזה את בעליו אשר הכהו, אלא הוא גם פוצע את פיו בעקירת שיניו עד זוב דם, וזאת מפני שאין לו דעת להבין שה'מכה' אותו הוא האדם המחזיק במטה, ולא המטה שאינו אלא 'אמצעי' לבעליו להכות על ידו. ולכלב הלז דומה המספר לשון הרע ומרכל על חברו, כי הוא חושב ומדמה בנפשו שחברו עשה לו עוול ועל כן מדבר עליו סרה, ומדוע אינו שם על לב שחברו אשר עולל לו כך וכך אינו כי אם 'מקל' בעלמא אשר הקב"ה הכהו במקל זה, בכדי לעוררו ולקרב את לבו אליו, והוא ב'חכמתו' במקום אשר יבוא להתעורר ולשמוע את דבר ה' אליו הריהו מדבר לה"ר ומגלגל 'מחלוקת' בעולם... על כן ראוי להשליכו לכלבים, כי 'מצא מין את מינו... יש שנתנו טעם לשבח מדוע לוקה המספר לה"ר בנגע הצרעת, לרמז לאדם שילמד לקח מנגע הצרעת, מה הנגוע בצרעת ירבה לחכך את עצמו עוד ועוד, ולרגע נראה לו שמיטיב לעצמו ומרגיע את כאבו, אבל באמת אינו אלא גורע לעצמו, וככל שירבה להתחכך יזיק לעצמו יותר ויותר. כיו"ב ממש המדבר לה"ר, נדמה לו שבדיבוריו הרעים על חברו ירוויח לעצמו, אך באמת אינו אלא כמתחכך בבשרו שלא די שאינו מועיל אלא אף מזיק לעצמו.

ח. ביסוד זה ביאר הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (דרשות, פרשת טהרות בד"ה וגלוח) שלכן נצטווה המצורע לגלח את כל שערו, כדכתיב בפר' מצורע (יד ט) 'והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו, את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו, ואת כל שערו יגלח', ולכאורה יש להתבונן מה טעם מצווה זו, והרי הלה כבר ישב 'בדד מחוץ למחנה' - מרוחק מכל באי עולם, ו'טמא טמא יקרא', מדוע לעת כזאת אחר שכלתה סאת צרותיו ונתכפר לו החטא, עליו לגלח את כל שער גופו, למען ידעו כל הרואים כי מצורע היה.

וביאר ה'בן איש חי', כי כל ענין טומאת הצרעת בגופו של אדם באה מטומאת נשמתו בעוון הרע הנורא, והרי נתבאר שה'גורמים' לאדם לדבר 'לשון הרע' הם דמיונותיו שמדמה שחברו לקח ממנו מאומה או הפסידו באיזה דבר, אם בענייני פרנסה, אם בשאר העניינים שמדמה בנפשו שאחד לוקח מעמו מאומה, ועי"ז הוא בא לדבר עליו רעות. אך לו חכמו ישכילו להבין ש'אין אדם נוגע מן המוכן לחברו אפילו כמלא נימא' (יומא לח:), ואין מי שיוכל להשיג את גבולו, מיד יפסיק מלדבר על רעהו כל רע, וזאת מרמזים לו בגילוח השיער, כי שערות ראשו של אדם נראות כמי ששוככות זו ע"ג זו, וכאילו אחת תופסת מקומה של חברתה - אך בשעה שמגלחים את השערות נתגלה שכל שיערה ושערה יונקת חיותה מגומא נפרדת בראש האדם, ואדרבה, איתא בחז"ל (בבא בתרא טז.) 'אלמלי שתי שערות יונקות מגומא אחת, היו מחשיכות מאור עיניו של אדם'. ומזה ילמד המצורע לקח שלכל חד וחד יש שורש יניקה בנפרד הן לפרנסתו הן לשאר הצרכיו, ואין איש יכול לגעת או להתעסק - לגרוע או להוסיף ב'גומתו' של חברו, אין אדם נוגע במוכן לחברו אפילו בכהוא זה, וממילא מה לו כי ילון על חברו - הרי לא הוא גרם לו לחסרון הפרנסה וכיו"ב, ויעלה בידו להיטהר לגמרי מחטא הלז של 'לשון הרע'.

ט. עוד עלינו להוסיף בהאי עניינא, כי פעמים הרבה 'נדמה' לאדם שהלה הזיקו וכיו"ב ומיד מתמלא עליו תרעומת ובא לידי לה"ר ומחלוקת, ובאמת אין זה אלא 'דמיון', אם יבדוק את הדברים לאשורם ולעומקם יראה שיש כאן הרבה צדדים לזכות... לא היה זה בכוונה, או שהוא לא אמר כלל כדברים הללו ממש... וכאותה פרפרת נאה ששמעתי בשם כ"ק האדמו"ר מסקולען זי"ע, דכתיב בפרשת תזריע (יג ג) 'וראה הכהן... נגע צרעת הוא וראהו הכהן וטמא אותו', ומדוע חזר לאמר 'וראהו הכהן' לפני 'וטמא אותו', אלא בא ללמדנו דעת, בטרם תחליט לאמר פלוני טמא, פלוני אינו כשר, אנא, קיים בו עוד פעם 'וראהו' - בדוק שוב את מצבו, אולי בכל זאת תמצא איזה לימוד זכות.

על אחת כמה וכמה שלא יאמין לבעלי לה"ר המספרים לו שפלוני חטא כנגדו, ומצינו בזה דברים נוראים במדרש בפרשת כי תשא (שמו"ר מו) ויאמר ה' אל משה פסל לך, הה"ד (איוב יא ו) 'ויגד לך תעלומות חכמה', אתה מוצא בשעה שאמר לו הקב"ה 'לך רד כי שחת עמך' (שמות לב ז) היה תופס בלוחות ולא היה מאמין שחטאו ישראל, אמר אם איני רואה איני מאמין שנא' (פסוק יט) 'ויהי כאשר קרב משה אל המחנה' - שלא שברן עד שראה בעיניו, אוי להם לבני אדם שהם מעידים מה שאינם רואים, אפשר שלא היה משה מאמין בהקב"ה שאמר לו כי שחת עמך, אלא הודיע משה דרך ארץ לישראל אפילו שיהא אדם שומע דבר מן יחידי נאמן אסור לקבל עדותו לעשות דבר על פיו אם אינו רואה.

ביד הלשון - הכל תלוי בשמירת הלשון למחרת אמר לו רשב"ג, היום רכוש עבורי דבר רע, איתא במדרש (ויק"ר לג א) שרבי שמעון בן גמליאל ושוב חזר טבי מן השוק והביא לו 'לשון'. שאל אותו אמר לו לטבי עבדו צא השוקה וקנה לי מאכל רשב"ג, מדוע הבאת בשתי הימים לשונות, ענהו טבי טוב, חזר טבי מן השוק ובידיו 'לשון של בהמה'. העבר 'מיניה טבתא ומיניה בישתא, כד הוה טב לית

ודבר שפתיים אך למותר, אילו היו הבריות נוהגים 'למעשה' כדברי המדרש שלא 'להאמין' לאדם אפילו אם הוא נאמן ביותר - כמה מחלוקות דבריו ריבות היו נמנעים, וכמה צער ועגמת נפש היה נחסף מאתנו...

י. עוד מצוי ביותר שבני אדם מספרים לה"ר על אחרים בלי טעם וסיבה... וכמו שכתב הרמב"ם (טומאת צרעת פט"ז ה"י) 'זוה דרך ישיבת הלצים הרשעים, בתחלה מרבין בדברי הבאי כענין שנאמר (קהלת ה ב) וקול כסיל ברוב דברים', עיי"ש, משום שאינם משימים על לב גודל החורבן שיכול לצאת מדבריהם, אלא נדמה להם שלא עשו מאומה אלא רק דברתי... ובאמת מפרשה זו גופא יש ללמוד עד היכן מגיע כח הדיבור, שהלא ידוע שכל דיני טומאת נגעים וטהרתן תלויים רק בכהן, שאפילו אם המצורע יודע בבירור שהנגע טמא הוא, עדיין אינו טמא כל עוד שלא ראהו הכהן ואמר 'טמא', ואם נכנס לבית המקדש אינו חייב כרת, לאידך, אף אם פשוט בעיניו שהנגע הטמא התמעט משיעורו וכבר דינו להיות טהור, מ"מ כל עוד שלא ראהו הכהן ופסק שהוא טהור, עדיין כל דיני טומאה עליו, ואם נכנס למקדש חייב כרת. מכאן תבין עד כמה יש משמעות לדיבור, ואפילו לגבי חיוב כרת...

שמעו נא רבותי מה שראו עיני ולא זר בהיותי באת"ק מירון על ציון התנא האלוקי רשב"י, והנה הראני יהודי חשוב מבני עיה"ק ירושלים על יהודי בא בימים (כבן שבעים) היושב שם ושותה לשכרה, ואין בין שתיה לשתיה אפילו כמלוא נימא... ברם הכרת פניו מעידה עליו כי ממקור חשוב מוצאו. הלה מספר בעצמו את קורות ימיו, וכך הווה, בשנות בחרותו למד בישיבת פוניבז' בעי"ת בני ברק, ובהגיעו לפרק 'האיש מקדש' נתעכבו הדברים עידן ועידנים, עד שלבסוף בא בקשרי שידוכין בשעטומ"צ בגיל מבוגר ביותר. והנה כב' שבועות לפני זמן החתונה, דיבר איש אחד מבני משפחת הכלה עמה, ובקור רוח שאל אותה בביטול, נו, וכי על בחור זה חיותם זמן רב כל כך... בכמה מילים ספורות הללו זרע הלה 'ארס' בלב הכלה, עד שהחליטה לבטל את השידוך... לגודל צערן של החתן נשבר לבו בקרבו לשברי שברים, ארז את מטלטליו, נסע למירון, ומני אז הרי הוא שותה לשכרה זה כחמישים שנה במספר... הביטו וראו כוחו של דיבור רע אחד...

סיפר לי הרה"ח ר' בנימין קאמינער שליט"א על אביו ר' ברוך ז"ל, ר' ברוך היה מקורב מאוד אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע ושימש בתפקידים רבים הנוגעים להנהגת הציבור וכיו"ב, פעם אחת נקרא אל הקודש פנימה, ואותו הלילה ליל ערב ראש השנה היה - לפני אמירת 'זכור ברית' (בפעם הזאת היה הפעם היחידה שהבית ישראל איחר לזכור ברית), פתח הרבי לספר לר"ב שבקרוב אנ"ש יש אברך שבלידתו לא נקצב לו מן השמים שכל ודעת ככל אחיו מבני ישראל רק פחות מזה הן ב'כמות' הן ב'איכות', על כן, בהגיעו לפרק 'האיש מקדש' הוכרח ג"כ לקחת מי שלא נתברכה בשכל רב ודעת רחבה... ואכן, חייהם זרמו על מי מנוחות, ואף נולדו להם שני בנים בעזהש"ת. כל זה עד לפני כמה ימים, כי הוצרך ה'שווער' (החתן) לשלוח איזו חבילה לבית ה'איידיעם' (החתן), מה עשה השווער, ירד ל'תחנת האוטובוסים' וחיפש אחר הנוסע לעיר מגוריו של חתנו, משמצא ביקש ממנו להעביר חבילתו לחתנו, ולהעמיד דברים על דיוקם שאל את ה'שליח' האם הוא מכיר 'אברך פלוני'... וישאלהו האיש... מי.. אותו המשוגענער... (פלוני המשוגע), והסכים לקחת החבילה. אחר הדברים האלה, החל השווער לחשוב וכי זה שמי וזה זכרי - 'חותנו של משוגענער'... לא ולא, בשום פנים ואופן לא אתן להיות כן, כי חרפה היא לנו... (מן הנראה שאף שכלו של החתן לא היה רחב כל כך), 'זה היום עשה ה' - היום הזה יתן החתן גט פיטורין' וישחרר את בתי מלהיות כפותה בידי משוגענער ל"ע... ובזה ביקש הרבי מר"ב שיראה להשכין שלום ולחבר בין הניצים.

משיצא את פני הקודש מיהר ר"ב לטפל בענין, ולא עלה בידו, שהרי 'שלושה שותפים' היו נתונים תחת 'טיפולו' הבת - 'אשת המשוגענער', אביה ואמה... על שנים מהם הצליח ועל אחד לא הצליח, לא ארכו הימים ואותו האיש נתן גט פיטורין ואיגרת שבוקין לעולמי עד, מה עלה בגורל הבנים - שניהם יצאו לתרבות רעה. עתה בין והתבונן נוראות, עמד לו יהודי בתחנת אוטובוס ולתומו שאל מי.. אותו המשוגענער... ובזה גרם לחורבן הבית, האיש והאשה הושלכו ליגון ואנחה עולמית על שהוכרחו להתגרש זה מזה, שתי 'נשמות קדושת' והם הבנים של אותו המשוגענער ירדו לעמקי שאול... ועד היום הזה לא ידע זה האיש מה גרם במאמר פיו...

בפרשתן (תזריע יג א), 'וראה הכהן את הנגע בעור הבשר, ושער בנגע הפך לבן... וראהו הכהן וטמא אותו'. ולכאורה צריך ביאור, כי בכל התורה כולה מרמז הלכן על טהרה שאין למעלה הימנה, כדכתיב (ישעיה א יח) 'אם יהיו חטאיכם כשנים, כשלג ילבינו, אם יאדימו כתולע בצמר יהיו' (ואף ביוהכ"פ קושרים לשון של זהירות' חציו על קרני השעיר וחציו בבית המקדש, והיו הכל מצפים ומייחלים שתלבין, ואז ידעו שנמחל להם כל חטא ועוון). ומדוע כאן הלכן מורה על טומאת הנגעים. וביארו בעלי המוסר, כי אכן, כאן באתה התורה ללמדנו את הדרך הנכונה, כי אף אם כל מעשיו של אדם 'לבן' הם, וכולו קדוש וטהור, כל תהלוכותיו קודש הם ובלתי לה' לבדו, מכל מקום אם על ידי מעשיו והנהגותיו הוא מצער יי' ופוגע באחרים, וכגון שאינו נוצר את לשונו ומדבר סרה בחברו, הרי עם כל ה'לבן' שבו טמא יקרא...

טב מיניה, וכד ביש לית דביש מינה' - הן הטוב והן הרע מן הלשון הם באים, בשעה שהלשון טובה ומדברת דיבורים טובים אין יותר טוב ממנה ומהתועלת הבאה על ידה, ובשעה שהלשון משמשת לרע, אין רע יותר ממנה, כי 'מוות וחיים ביד לשון' (משלי יח כא).

איתא במדרש (ויק"ר מז ו), אמר רבי יהושע בן לוי חמש תורות כתובות במצורע (כלומר, חמש פעמים נזכר הלשון 'תורה') 'זאת תורת נגע צרעת (יג נט), 'זאת תהיה תורת המצורע' (יד ב), 'זאת תורת אשר בו נגע צרעת (שם לב), 'זאת התורה לכל נגע הצרעת' (שם נד), 'זאת תורת הצרעת' (שם נו) ללמדך שכל האומר לשון הרע עובר על חמשה חומשי תורה. וכך כתב רבינו ה'אור החיים' הק' זי"ע בפרשתן (מצורע יד ט) אין לך דבר שמרחיק האדם מן קונו כלשון הרע.

יא. סיפר ה'מגיד מישרים' פמ"מ הרה"ג רבי חזקיהו יוסף קרלנשטיין שליט"א שהכיר 'בעל תשובה' שאחז במנהג טוב והוא מקפיד על כך עד מאד, שבכל עת שהוא שומע דיבורי לשון הרע - ללא נפקא מינה מי הוא המדבר, הרי הוא בורח משם כל עוד נשמטו באפו, אף אם ה'נשארים' הינם חבריו הקרובים ביותר. כשנשאל האיש מניין למד הנהגה נעלית כזו, מהיכן יש לו כזו עזות דקדושה לעזוב את החברים מבלי לחוש שום אי נעימות... השיב להם במעשה שהיה עמו בשנות עבר, בטרם עבר עליו רוח טהרה, כי היה לו ידיד נאמן שהיה שותף עמו בעסקיו, ויהי היום החליטו שניהם לנסוע לטייל ברחבי הג'ונגל (jungle), ושכרו ביחד ג'יפ (Jeep) המתאים לנסוע בתוככי היער העבות והסבוך, באמצע טיולם יצאו שניהם מהרכב והחלו לטייל בין העצים, לפתע הופיע לנגדם מין בעל חי הנקרא צ'יטה (ברדלס), והוא מין נמר מסוכן אשר מסוגל לטרוף בני אדם לשבור רעבונם - גם הוא נחשב כ'יחיד מומחה' במהירות ריצתו, הלה החל לרוץ לעברם, והם נבהלו ונסו על נפשם, אלא שהצ'יטה בעקבותיהם ודולקת אחריהם במהירות עצומה. תוך כדי המנוסה אמר 'השותף' לחברו, כל רצוני ושאיפתי עתה, אחת שאלתי אותה אבקש, שאני אקדים אותך.. וזאת בכדי שהחיה המפחידה תקדים לתפוס אותך תטרוף תאכל ותשב, ותניח לי... נדהם הלה מהאכזריות היוצאת מפי חברו ידידו ושותפו... ואמר 'לשותף' היאך תדבר אלי דיבורים כאלו, השיב השותף בנוגע לענייני חיים ומוות אין חברים... וכאשר הנידון אם אני אחיה אם לאו בוודאי אביט כעת רק על עצמי שאנכי אחיה ואתה תלך ל... ואכן ב'ריצתם' הצליח השותף להקדימו, אלא שבדרך ריצתם היה מקום לפנות לרחוב הפונה לצד שמאל, ומן השמים הכניסו בליבו מחשבה, מוטב אנוס לצד שמאל, כי החיה תמשיך במרוצתה ביושר ואני את נפשי הצלתי, ואכן סיבב עצמו לשמאל הדרך, והחיה רדפה אחרי 'השותף' ותפסה אותו בקרסולו ממש סמוך ליד הג'יפ, ולא השאירה ממנו זכר כי אם 'צוואה' לדורות בחיים ומוות אין חברים... ולאחר שחזר בתשובה וקיבל עליו עול תורה ומצוות, למד כי 'חיים ומוות ביד הלשון', ונזכר באותו מעשה שב'חיים ומוות' אין חברים... על כן הוא בורח מפני לשון הרע כי בדבר הנוגע לעצם החיים אין חברים...

יב. כתיב בפרשתן לענין יולדת שצריכה להביא 'ובן יונה או תור לחטאת' (תזריע יב ו), וכתב ה'בעל הטורים' וז"ל, בכל מקום מקדים תורים לבני יונה חוץ מכאן, לפי שאינו מביא אלא אחד, שאם ימצא יונה לא יקח תור לפי שבן זוגו של תור מתאבל עליו (ואילו היונה אינה מתאבלת כ"כ), ע"כ. כלומר, שבקרבת העוף 'מצוה מן המובחר' להביא תורים ורק במדרגה פחותה מהם הם ה'בני יונה', ומ"מ, כאן, שציוותה התורה להביא עוף אחד בלבד, העדיפו את ה'בן יונה' על פני 'תור' כדי שלא יצטער בן זוגו שנשאר לבדו. והרבה יש להתעורר כי אם עדיף להביא קרבן פחות ערך מאשר לצער 'תור', ק"ו כמה יש לנו להיזהר שלא לצער בני אדם (ולא רק בני 'יונה')...

דבר נורא אמרו 'בעלי המוסר' בהא דאיתא בגמ' (קידושין נז:) שהציפור החיה מותרת באכילה כי 'לא אמרה תורה שלח לתקלה', וקצת תמוה, מדוע היה 'הוא אמינא' לומר שתאסר באכילה עד שהוצרכו לגילוי והיתר מיוחד שלא

האדם. ועל פי על ידי ה'פה' - ה' יסעו באם אינו שומר את פיו הרי הוא מגרש את השכינה הקדושה ממנו, ותסע השכינה להלאה (אילנא דחיי, פיעטרעקאו תרס"ח).

נוראות מצינו בדברי הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (בלק ד"ה במסורה) המביא שג' פעמים מצינו בכתבי הקודש תיבת 'הַאֲמָנָם'. א. 'האמנם לא אוכל כבוד' (במדבר כב לו). ב. 'האמנם אלם צדק תדברון' (תהילים נח ב). ג. 'האמנם יֵשֶׁב אלוקים את האדם על הארץ' (דב"ה ב' ו יח). ומבאר השיבות בין כל ג' פסוקים אלו, בזה"ל, כי הקב"ה מתרעם על האדם שהפסיד לעצמו הכבוד הגדול הזה להיות משכן ה' בתוכו רק בטומאת

זו"ל הגר"א בפירושו למשלי (פ"ג ג) 'שומר פיו נוצר נפשו', שהפה הוא שמירה לכל הנפש, וזהו שאמרו (ברכות יז.) 'שומר פיו מכל חטא', שעי"ז תתקדש ותטהר עצמך מכל עוון. אבל מי שמרחיב שפתו אע"פ שיש לו נפש טובה ועושה מצוות הרבה וכמה גדרים, הפה יהיה לו"ג מִחֲתָה"י [- לשון שבירה] לבל"ט. ובאבן שלמה (פ"ז אות א) הוסיף, 'וכל תשוקתו לדבר מצוה מתבטל עי"ז'.

וכבר אמרו לפרש בלשון הכתוב (במדבר ט כ) 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו', כי על פי - בשמירת פיו הוא גורם שה' יחנו - שה' יחנה וישרה שכינתו על

אמרה תורה שלח לתקלה, אלא, כי אכן, מאחר שטבלו אותה בדם הציפור השחוטה, מי ש'טובל' ורוחץ עצמו בדמם של אחרים הנו פסול ונדחה...

יג. כתב החפץ חיים, שמעתי מהגאון רבי דוד טעביל (מקארלין בעל הנחלת דוד) ששמע מבעל 'נפש החיים' ששמע מהגר"א, שבפעם אחת בעת שנות 'גלותו' נסע עם 'בעל עגלה' ממקום למקום, באמצע הדרך הכניס בעל העגלה את הסוסים לשדה שעמדה בצד הדרך, למען יקיים בעל השדה 'הכנסת אורחים' בסוסיו, ויאכלו הסוסים ותשבע נפשם... בעל השדה שראה את הגניבה לאור היום' התקרב אל העגלה כשכולו אש להבה לנקום בבעל העגלה, אבל זה האיש שראה כי כלתה אליו הרעה נשא רגליו ונמלט על נפשו, משהגיע בעל השדה שלא ראה את בעל העגלה כי בורח הוא ולא מצא אלא את הגר"א (חשב שהוא 'בעל העגלה') והפליא בו את מכותיו מכות גדולות ונאמנות. לימים אמר הגאון לתלמידו רבי חיים מוואלז'ין זצ"ל שהיה יכול להיפטר ממסכת מלקות בדיבור קל בעלמא - על ידי שהיה אומר 'לא אני בעל העגלה', אך בזה היה נחשב לו כאמירת 'לשון הרע', וכל זכויותיו לא היו מועילים להצילו מלהתגלגל בכלב...

יד. נוראות כתב ה'יערות דבש' ח"א בביאור תפילת שמו"ע שאנו פותחין בה בפסוק (תהילים נא יז) 'ה' שפתי תפתח', ששם א-ד-נ-י במילוי אותיותיו אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד עולה בגמטריא תרעא והוא מלשון שער - שאז השערים נפתחים... ואיך אני פותח שפתי כל היום בדברים בטלים וכו'... מה יענה איש כזה ומה יאמרו מלאכי השרת, הלא יצחקו לו, ויאמרו, חסר לב קרא לו, בבואו להתפלל הוא מבקש מה' שיפתח שפתיו, ואילו כל היום שפתי חומה פרוצה... (מבלי כל בקשה מה' שיפתח שפתיו לזה, מדוע לפני התפילה בא לבקש כזאת) לכן זאת ישים על לבו, שפתיו לא יהיו נעות רק לדבר חפץ (דברים שבקדושה ודברים טובים ונכונים, ואז יפה יאמר 'ה' שפתי תפתח', והם באמת 'שערי צדק' לבוא בם להודות לה'.

טו. ידוע ומפורסם מה שכתבו הקדמונים (הובא ב'חובת הלבבות' שער הכניעה פ"ז), שהמדבר לשון הרע על רעהו מפסיד כל זכויותיו הנזקפים מעתה לזכות מי שדיבר עליו, אף הוא 'נשכר' בחבילי העוונות של רעהו הנזקפים מעתה לחובתו ל"ע. וכך אמר המגיד לבית יוסף (פר' ויקהל) 'וגם בענין הקמים אשר קמו נגדך אין להרהר כי הם לא יזיקוך אלא יועילו כי מי שאומר לשון הרע על חבירו מנכין לו מזכויותיו ונותנין וכו' הוא אמת ויציב ואלו הוי ידעי בני נשא דא הוו חדאין כד שמעין דאמרי ביש מנהון כאילו יהבי לון מתנת כסף או זהב' (ואילו היו יודעים בני האדם 'סוד' זה היו שמחים כמו שקבלו מתנות זהב וכסף).

ביסוד זה ביאר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שמיה"ל ח"ב פ"ח בהערה ד"ה ובזה נחא לי), כי ידועה הסגולה לומר בסיום תפילת שמונה עשרה פסוק המתחיל ומסתיים כאותיות שמו שלא ישכח את שמו ליום הדין (עי' ב'אליה רבה' סוף סימן קכב), ומדוע ישכח את שמו, אלא בראותו כי מענישין אותו על עוונותיו של איש אשר בשם 'ראובן' ייקרא, ולאחמ"כ על עוונות שמעון, לאחריו על עבירות של לוי - אז כבר מתבלבל לגמרי וכבר אינו יודע אם שמו ראובן שמעון או לוי וכיו"ב. ולכן נדרש לעשות סגולה מיוחדת שלא ישכח את שמו... ומטעם זה מזכירים פסוקים אלו לאחר הבקשה 'נצור לשוני מרע'.

הוא שלא ימות מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם - 'כלומר כאחד מן השרפים כדכתיב (ישעיה ו' ו) 'ויעף אלי אחד מן השרפים' (הובא באמרי קדוש השלם)".

כ"ק האדמו"ר מו'מיגרעד זי"ע (אריה שאנ, קונטרס המאמרים עמ' תו) היה מבאר בצחות הלשון על מאמרים 'כל דאלים גבר' (ב"ב לד: ועוד), אלים מלשון אילם שאינו יכול לדבר. כל דאלים - המשים עצמו כאילם ואינו מדבר לשון הרע וגם אינו משיב למחרפיו דבר, זה נחשב גבר - הוא נקרא 'אדם'. וכמו"ש במס' חולין (פס.). מה אומנתו של אדם בעוה"ז - יעשה עצמו כאילם.

מי האיש החפץ חיים - השכר המופלג לשומר פיו ולשונו בה אמר דוד המלך (תהילים לד יג-יד), 'מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב, נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה', ופירש הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (חובת השמירה פ"ו), מי האיש החפץ חיים בעולם הבא.

שפתיו. וזהו 'האמנם לא אוכל כבדך' בתמיה, וכי קמן הוא הכבוד הזה, 'האמנם ישב אלוקים את האדם על הארץ', רק 'האמנם אלם' (וכמו ש)אמרו חז"ל (חולין פט.). מה אומנתו של אדם בעולם הזה יעשה עצמו כאילם, יכול אפילו לדברי תורה תלמוד לומר צדק תדברון, עכ"ל. והרי שיכול האדם לזכות ל'כבוד הגדול' שיהיה משכן ה' בתוכו, אלא שטומאת שפתיו מרחקת ממנו השראת השכינה. וכמה גדול הכאב והצער עד שאבינו שבשמים 'מתרעם' למה עזבתני... ולמה לא רצית שאשכון בתוכך...

לאידך, אין לתאר ואין לשער כמה מתרומם ומתעלה השומר לשונו מלדבר רע"ז, וכמאמרו של הרה"ק 'השרף' מסטרעליסק זי"ע בלשון המשנה (פאה ח ט) כל מי שאינו לא חגר וכו' ולא אילם ועושה עצמו כאחד מהם אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם, שנרמז בזה שמי שאינו אילם ובידו לנכות דיבורי לה"ר ורכילות אלא שעושה עצמו כאילם ונמנע מלדבר מובטח

טז. ובאמת, אין כל מלאך ובריה יכולים להשיג גודל התענוג והנחת רוח שה'שותק' גורם בשמים ממעל לאביו אוהבו שבשמים, ומה רב שכרו עבור זה. וכך כתב הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע (ישיר משה על שה"ש) על הפסוק (שם א ב) 'ישקני מנשיקות פיהו', כי נשיקה רומז על תענוג ואהבה - וממה הקב"ה מתענג מנשיקות פיהו - כשאדם משיק שפתותיו זו לזו בכח - לעצור בעדם מלהוציא איזה דיבור... ועל דרך זה אמרו לבאר הפסוק (משלי טו כג) 'שמחה לאיש במענה פיו', שמחה לאיש זה הקב"ה (בר"ר ג ג) - כשאדם מענה ומסגף את פיו מלהוציא בפיו דיבורים שאינם מהוגנים.

זה לעומת זה, הרה"ק ה'מאור עיניים' זי"ע מבאר (מצורע ד"ה זאת) עד כמה חמור עוון לשון הרע והטעם שהנגעים באים על מספרי לה"ר, וז"ל, אבל הענין דכתיב (בראשית א א) 'בראשית ברא אלוקים' ודרשו רז"ל בשביל התורה ובשביל ישראל, נמצא ישראל הם דבר חשוב מאוד לפני השי"ת שבשבילם ברא כל העולמות וכל הברואים, והשי"ת מקבל תענוג מכל אחד מישראל אפילו מרשע גדול, 'כפלא הרימון רקתך' (שה"ש ו' ז) אפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון (סנהדרין לז.), וכשמדבר לה"ר על אחד מישראל אפילו כשאומר אמת הוא מבטל תענוג הבורא ית' כביכול, ומביא בו מידת עצבות כביכול כאמור (בראשית ו' ו) 'ויתעצב אל ליבו', ומהפך מעונג לנגע, על כן מידה כנגד מידה נגעים באים עליו. עכ"ל.

יז. יתר על כן היה אומר הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע, כשהוא נותן טעם בדרך צחות, למה נתן אברהם אבינו למלאכים שלש לשונות בחרדל כאשר באו אצלו כחום היום (ב"מ פו:), כי חרדל מאכל חריף הוא, ובשעת האכילה הרי זה כעין דוקר את הלשון, וזה מה שרצה אברהם לרמז למלאכים, שמעלתם של בני אדם בשר ודם גדולה יותר מהם, כי הם לא הרגישו מעולם את ההרגשה הקשה כאשר חברו דוקרו בחרצובות פיו ועליו להתאפק מלענות לו, וכיון שאין להם נסיונות דוגמת בשר ודם לכן אין מעלתם כדוגמתם.



כתב ה'חפץ חיים' זי"ע (כבוד שמים פ"א אות י) כי גדול שכרו של השומר פיו ולשונו מלדבר רע על אחיו בני ישראל, שינהגו עמו 'מידה כנגד מידה', ובעלותו השמימה כשיעמידוהו לדין, אין הקב"ה שומע לקול המקטרגים עליו לספר רעתו לפני הקב"ה, על דרך שהוא לא שמע ולא סיפר בגנותן של בני ישראל.

באר הפרשה - פרשת תזריע מצורע

לראות טוב בעולם הזה, והיינו כי הנוצר לשונו מרע גופא^א, בפרנסה טובה^ב ובכל מילי דמיטב, וכלשון ושפתותיו מדבר מרמה וזכה לקבל שכרו^ג בעולם הבא החפץ חיים (חובת השמירה פ"ו) וסגולה זו היא טובה מכל ובעולם הזה^ד, באריכות ימים כפשוטו^ה מתוך בריות הסגולות שמחפשים אנשים להצלחה.

יח. אומרים משם הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, שהנה מידות התיבה שעשה נח הם ש' אמות לאורך, נ' אמות רחבה ול' אמות קומתה (בראשית ו טו), וסימנך 'לשן', כי אכן שמירת הלשון היא ה'תיבה' המצלת מכל 'מי המבול' הזידונים, ואף אם נגזרה גזירת כלייה חלילה הרי מוות וחיים ביד הלשון, ושומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. יט. בשם החפץ חיים זי"ע ביארו במעשה הנזכר במדרש על אותו רוכל וכנ"ל, שלא לחינם הזכירו את אומנותו שהיה רוכל, אלא כשם שרוכל לעולם אינו מוכר בהקפה ויש לשלם לו תיכף ומיד – שהרי היום הוא כאן ומחר הולך לו לעיר אחרת רחוקה – כך המספר לשון הרע או המצער את חברו נפרעים ממנו מן השמים מיד עובר לעשייתו, ואין ממתנינים לשלם לו שכר פעולתו לאחר זמן. ומידה טובה מרובה, הנזהר בלשונו ישולם שכרו כהנה וכהנה מיד בעולם הזה.

כ. מעשה נורא שמעתי מפי הגר"י שבקס שליט"א על חותנו רבי אברהם שטיינער זצ"ל (שהיה דר ברח' רוזנהיים בבני ברק), ר"א נסתלק לבית עולמו כשהוא בן תשעים ושש שנה, וזוהי פרשת אריכות ימיו, בימי ה'מלחמה' שהה ר"א במחנות הכפיה והעבודה תחת שלטון הרשע ימ"ש, מנהג רע נהג הממונה על אותו המחנה שבכל לילה היה קורא לאחד מבני המחנה וסועד לבו' בהריגתו, אף ללא מציאת עוולה או תירוץ, ולא ידע איש מהם מה יעלה בסופו... באחת הלילות קרא הרשע ליהודי מבני המחנה ונקב בשמו – 'ראובן בן יעקב' (שינינו השם מפי כבוד הבריות), הלה שאיבד את שפיות דעתו פנה לר"א כמי שהוא נקרא בשם שנקב הרשע... וגער בו – ראובן... ראובן... גש נא אל הממונה, ר"א החליט להיות 'מעביר על מידותיו' כשהוא מזכיר לעצמו את הפסוק (משלי כא כג) 'שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו', ולא ענה כסיל כאיוולתו 'אתה הוא אותו ראובן שנקבו בשמך', אלא נשא סבלו בדומיה וצעד היישר אל מותו בידי אותו רשע... אלא, שבהגיעו נענה הרשע ואמר – נפלה ההחלטה שכהיום נשנה ממנהגנו, כל בני המחנה יעלו על מוקדה מלבד האיש אשר נקבתי בשמו הוא ישאר בין החיים, ואכן ר"א זכה חי בטוב ובנעימים עדי בואו לגיל צ"ו שנה.

ובהספד שנשא המספיד חישוב כי חייו ניתנו של ר"א ניתנו לו כשלל על שקיים את הפסוק 'שומר פיו ולשונו' צא וחשוב כי פיו בגמטריא צ"ו שנים כמנין שנות חייו עלי אדמות.

אגב אורחא, סיפר לי חתנו של ר"א כי כל ימיו שמר חותנו על 'פיו ולשונו' ואף כשפרצה 'שערוריה' בביהמ"ד שקבע בו מקומו לתפילתו והחלו נשמעים בו דיבורי 'לשון הרע' עקר רגליו משם וברח משם כל עוד נשמתו באפו, וזכה לצ"ו שנים בריאות מלאות וטובות, בבית הרופא לא ביקר ולבדו היה מהלך ברחובה של עיר על שני רגליים בריאות, ואת הנצרך לו קנה בגפו בחנויות הסמוכות לביתו.

ומה רב היה שכרו מן השמים על שמירת פיו, כי אחר המלחמה כשהחלו הרשעים לשלם 'פיצויים' מידי חודש בחדשו לנפגעי המלחמה, ורצו בני המשפחה שר"א ישנה בדיבורו ויספר כאילו ש'פגיעתו קשה' יותר ממה שבאמת נפגע בכדי להגדיל קצבת הפיצויים, אך הוא עמד על שלו שאיננו משנה כהוא זה בדיבורו... ואף הגדילו לעשות באופן של 'המחשה', שאחד מקרובי משפחתו היה מתקשר אליו בטלפון, מציג עצמו כ'רופא' מפורסם והיה 'מדריכו' כדת מה לדבר ומה 'למכור' לרשעים כדי שיכירו וידעו את גודל פגיעתו הקשה... ור"א ענהו בטלפון – לא אשנה בדיבורי כהוא זה מן האמת, אך הקרוב לא הרפה והוסיף להתקשר אליו פעמים רבות ובכל פעם ענהו ר"א בתוקף 'לא אשנה בדיבורי', וממילא גם כשהתקשר הרופא הממונה מטעם המלכות השיב לו באותה מטבע לשון – לא אשנה בדיבורי ואבקשך להרפות ממני... הרופא שלא הבין מה הוא סח... ומה חטא כי שפך עליו קיתון של רותחין הבין שמן הנראה 'חולה' וחסר דעה עומד לפניו ומיד אישר לו קצבת פיצויים גבוהה ונכבדת.

סיפר הרה"ח ר' משה בנצלוביץ זצ"ל משישי חסידי גור בדור האחרון, והיה משמש כאיש החברה קדישא בביה"ח בבני ברק עד סוף ימיו. בבחרותו עלו הוריו להשתקע בארץ ישראל (לפני ה'מלחמה'), בימים ההם סבל מכאבים עזים בשיניו, בימים שהרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע ביקר באר"י, רצה ר' משה להזכיר את עצמו אצל הרבי וביקש מבנו של הרבי - הרה"צ רבי מאיר זצ"ל הי"ד, שיזכיר אותו לפני אביו. אמר לו רבי מאיר שיעמוד במקום פלוני שהרבי עתיד לעבור שם, וכאשר יעבור שם הרבי יזכיר לו את כאביו, וכן הוה, ויהי כשמוע הרבי את האזכרה, נענה ואמר 'נו, רעדט

מען נישט קיין לשון הרע' (א"כ פוסקים מלדבר לשון הרע), כאומר לו, שאם מתייסר באחד מאברי הפה סימן הוא לו שעליו להתחזק בשמירת הלשון, ואכן קיבל על עצמו מאז שלא לדבר שום דברים אסורים ונעלמו לו יסוריו וכאביו. פעם נכשל בשמץ לשון הרע באמצע הלילה, ומיד חזר והרגיש בכאבי שיניים, והיו לו יסורים אלו לזכרון שיפסק לדבר דברים אסורים, כי אחר שקיבל על עצמו לשמור פיו ולשונו הוטב לו ועד שעלה השחר נעלמו הכאבים כלא היו, ועד שנות זקנה ושיבה היו שיניו לבנות כחלב וללא שום פגם.

סיפר בעל המעשה, הרב א.ג. שטיינבערג שליט"א מעי"ת לעיקוואד יצ"ו שלפני כמה שנים היה לבתו הילדה איזה זיהום (אינפּעקטשע"ן) ברגלה עד של"ע בלילה אחד נתדרדר מצבה עד למאד, חיש מהר הבהילו אותה לבית החולים, ובהגיעה שמה איבדה הכרתה והוצרכו לחברה ל'מכונת הנשמה' (רעספּערייטער), עד שאמרו הרופאים שלא תראה כבר את אור הבוקר רח"ל. למעשה עשה הקב"ה נס ונשארה בין החיים, כשעדיין מצבה קשה מאד, והיתה שוכבת שם ממש כמו מת ל"ע, והנה ביום בהיר אחד - אחר כמה שבועות, הקרה הקב"ה לאותו האברך נסיון גדול ב'שמירת הלשון' שמשום איזה סיבה רצה מאד לספר איזה לשון הרע גדולה ו'עסיסית' (א פּעטע לה"ר), אבל ברגע האחרון גבר על יצרו וסגר את פיו בכח, והתאפק מלדבר הלשון הרע, ובאותו רגע פתח את פיו בתפילה בזה הלשון 'רבש"ע איך האב פארמאכט מיין מויל, בעט איך דיר בזכות דעם זאל מיין טאכטער עפּענען איר מויל' (רבש"ע אני סגרת את הפה שלי, ואני מבקש שבזכות זה בתי תפתח את פיה), לא עברו אפילו 'עשר דקות' והנה ב"ב מתקשרת אליו מבית החולים בצעקות גדולות, ומבשרת לו, הילדה התחילה לבכות... ומאותו רגע התחילה הישועה עד שלבסוף ב"ה בניסי ניסים נעשית בריאה ושלוימה לגמרי ב"ה.

כא. מעשה נורא שמענו מאחד מן החבורה, הרב א.ק. מעי"ת אלעד יצ"ו, כאשר אחת פגעה בנוות ביתו פגיעה קשה וכואבת, הנפגעת החרישה במסירות נפש, וגם לא סיפרה לאיש מאומה מאשר אירע עמה, כך החזיקה מעמד עד יום שישי בבוקר של יום, ויהי ביום השישי בהיות הבוקר, הרגישה שיותר איננה מסוגלת לשאת את המשא בגפה, והחליטה 'להוציאו לאור', ולספר את הנעשה אולי ירווח לה במעט, וכמעט שלא פצתה את פיה עד שברגע האחרון נזכרה בסדרת השיעורים אשר לומדת ועוסקת בקביעות בספרי 'שמירת הלשון', ובלמה את פיה בגבורת נפש...

לא עברה מחצית השעה, ונכנסה למטבח ביתה, ולנגד עיניה נגלה מחזה מזעזע, כי זה לפני כמה חדשים קנו לצורך חיתוך הבשר וכיו"ב סכינים חדים עד אימה, ולכן הם משמרים את הסכינים ממגע ידי התינוקות עד חרמה, ובאותו היום הצליח קטן בן שנה ומחצה לדלג ולטפס וכבר שיחק בסכין בפיו ובלשונו - כשהוא מנסה למצוא בו טעם מתוק וכיו"ב, ונזעזעה עד עמקי לבה, ואך בנס ופלא הצליחה מבחוץ לשמור על קור רוח ובשלווה והשקט בקשה מהתינוק שיפתח את פיו כשכל אבריה נקשן דא לדא - הוציאה את הסכין ומצאה פיו ולשונו שלמים ללא כל כחל ושרק, חתך ופצע... אז נזכרה כי היא שמרה על לשונה והקב"ה שמר על לשון בנה הקטן...

כב. וכבר ידוע הדיוק בדברי הרוכל (הובא לעיל) מאן בעא סמא דחיי, ש'שמירת הלשון' אינו רק סם המציל את האדם ממוות, באריכות ימים ושנים. אלא הוא אף סמא דחיי - סם הנותן חיים טובים ללא כל מחסור, ומביא על האדם חיים של אושר וכל טוב.

וז"ל הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל בהסכמתו לספר 'עיקרי דינים' על הלכות לשה"ר להג"ר שמואל הומינר זצ"ל, יש החושבים שלשון הרע הוא איסור ככל האיסורים, והמונע עצמו מעון זה הוא שומר נפשו מהלכד, אבל אין זה מבטיח חיים שצריך לזה גם זכויות על ידי קיום מצות ולמוד תורה"ק. ואף שאמרו חז"ל ישב ולא עבר עבירה כאילו עשה מצוה, בכל זה אינו דומה לעשיית מצות רבות בפועל. וכיון שבא הרוכל הזה ואמר מאן בעי למיזבן סמא דחיי, הנה חידש בזה שאינו כפי מה שחושבים, דהא לא שייך לומר מי שרוצה ליקח סם חיים לא יאכל סם המות, דאי אכילת סם המות אינו סם חיים, וקא משמע לן שמניעת דיבר לשה"ר נחשב כאילו עשה מצוות רבות כל רגע ורגע שהוא חוסם את פיו, ומוסיף לו חיים בפועל.

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע (פרשת בא, ועוד) היה מרמז בפסוק המדבר מענין חג המצות (שמות יב כד) 'ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם', שהרי אמרו חז"ל (ביצה טז.) 'חק - לישנא דמזוני הוא', והיינו דקאמר 'ושמרתם את הדבר' - דבר היינו הדיבור, ע"י 'ושמרתם על הדיבור' יהא לחק - פרנסה ברווח, 'לך ולבניך עד עולם'. עוד רמז כן בקרא (שמות יד יד) 'ה' ילחם לכם ואתם תחרישון', ויש לפרש ילחם מלשון לחם (ומרמז לכל עניני פרנסה), ורמזה תורה שאם 'ואתם תחרישון' - שישמור על הדיבור כראוי מלדבר דברים אסורים, יזכה ללחם וכל שפע טוב.

באר הפרשה - פרשת תזריע מצורע

ונודע מה שכתב הגר"א זי"ע (באגרתו עלים לתרופה) 'וכל רגע ורגע יי' שאדם חוסם פיו זוכה לאור הגנוז שאין מלאך זכירה יכולים לשער' כה.

דברו על לב - להיטיב לאחרים בדברי חיזוק ופיוס בפרשתן (יד ד), 'וצוה הכהן' ולקח למטה שתי צפרים חיות, איתא בזה"ק (ח"ג מו:) כמה דעונשא

ומשום הכי נמי קיימא לן בקרבנות מצורע (עי' מנחות י.) 'במקום שנותנים את הדם [של האשם] שם נותנים את השמן', שמן רומז לשפע, ומלמדנו שאם יתאמץ בכל כוחו ובדם התמצית לסגור את פיו ולשונו בשלשלאות של ברזל, יזכה להשפעות רבות וטובות, וכנרמז עוד במאמרם (חולין לא.) 'וזבחת ואכלת - מה שאתה זוכה אתה אוכל', דבמקום זביחת היצר הרע שם מתעורר השפע.

מין הבאר

כתב ה'חפץ חיים' (שמירת הלשון ח"ב פ"ז) וז"ל. ודע עוד, דכשם שהנחש נענש בענין מזונו כדכתיב (בראשית ג יד) 'ועפר תאכל כל ימי חיך' כן הוא מי שהוא 'בעל לשה"ר' נענש בעונש, כמו שכתב בספר 'הקנה', וז"ל. ראה והבן שכל המוציא לשה"ר מפיו נידון בצרעת, ומסיים שם בסוף דבריו שמי שאינו נעשה מצורע נידון בעניות, ושקול עניות כצרעת, והרי הוא עני הנמסר בידי אדם. ובאמת, לפלא הוא בעיני שטבע בני האדם לחפש סגולות וברכות מאנשים גדולים להצלחה על פרנסה, ומה יועילו להם כל הסגולות והברכות אם חס ושלום הוא מורגל בזה החטא של לשה"ר ורכילות, הרי יש על זה ארור מפורש בתורה - 'ארור מכה רעהו בסתר' (דברים כז כד) ואמרו חז"ל (שבועות לו.) 'ארור' בו קללה, בו נידוי, וזה לא יצא מפי איש אחד, כי אם בהסכם כל ישראל בצירוף הכהנים והלויים כדכתיב בקרא, והרי הוא מכלה השפעתו, ואם היו שומעים לדברי הייתי מייעץ להם יותר שישמרו עצמם בזהירות יתירה מזה החטא ובפרט מלעשות בפועל ממש רע לחבירו מענין גזל וחמס והונאה וכיוצא בזה שאז בודאי יתברכו נכסיהם יותר מכל הסגולות, וכמו שידוע שכל הארורים פתחו מתחילה בברכה ואמרו 'ברוך אשר לא יכה את רעהו', וכל ישראל ענו על זה אמן, ובוודאי תתקיים הברכה הזו.

כג. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (בהקדמה לספרו שמירת הלשון, וכן מרגלא בפומיה דהגה"ק הסטייפלער זי"ע) מדייק עוד, שלא אמרו שרק מי שדוחה דבריו למשך חודש או שבוע ימים יזכה לכך, אלא אפילו אם מתאפק מלדבר לרגע כמימרא בלבד נמי יזכה לשכר זה, ומכאן יראה כל בר דעת מה רב טובו של השולט על עצמו ושומר על מוצא פיו.

כד. הרה"ק רבי מנחם מנדל ה'שרף' מקאצק זי"ע (אמת ואמונה אות רמב) פירש את הפסוק (משלי כא יד) 'מתן בסתר יכפה אף', דקאי על המתאפק מלהוציא דבר איסור מפיו, כי אין לך 'מתן בסתר' גדול מזה, שהרי אין בריה בעולם יודעת מה היה במחשבתו לדבר חוץ ממנו והקב"ה היודע תעלומות סתרי כל חי. נמצא שבהתאפקותו נתן כביכול 'מתנה בסתר' להקב"ה ומבטל חרון אף. וכבר ידוע בין החכמים שכדאי הוא הדבר להפקיד פקדונות אצל מלכים ושרים ולתת להם מתנות, כי עי"ז תהיה לו דריסת הרגל בביתם ובארמונם, ויוכל לקבל מהם טובת הנאה כשיצטרך.

בענין זה פירשו בעלי המוסר בנוסח התפלה (בסוף שמו"ע) 'אלקי נצור לשוני מרע', כי 'נצור' מורה על נצירת דבר יקר, וכמו שכתוב (שמות לד ז) 'נוצר חסד לאלפים', וכן (משלי כז יח) 'נוצר תאנה יאכל פריה', ואילו שמירה היינו מן המזיקים, וא"כ לכאורה בענין הלשון היה לומר 'אלקי שמור לשוני מרע' - שלא נזיק את עצמנו בדיבורים אסורים ונפול חלילה בבאר שחת. אלא, הן הן הדברים, בכל עת שהאדם מתאפק מלדבר דברים אסורים הרי הוא נוצר ומפקיד את דיבוריו באוצר המנוצר אצל הקב"ה בכבודו ובעצמו.

כה. פעם התאונן אחד מתלמידי ה'חפץ חיים' זי"ע לפני רבו, שדרש לפני קהל גדול משך שעתים ולא השפיע אף על אחד מקהל שומעיו וא"כ מה תועלת בדרשתו. ענהו הח"ח במתק שפתיו, הנה ידוע מאמר הגר"א ז"ל, שבעד כל רגע ורגע שאדם חוסם פיו זוכה לאור הגנוז שאין מלאך זכירה יכולים לשער' כה. וזהו רק בעד רגע אחד, הגע בעצמך כמה שכר תקבל אם עלה בידך לחסום פיהם של קהל ועדה משך שעתים לבלי לדבר דברים אסורים לה"ר ורכילות הלא אין לשער ערך השכר, מחלקך יהי חלקי (ח"ח עה"ת, יתרו בהגהות).

כו. הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע ביאר הטעם שכל דיני מצורע הם רק על פי אהרן הכהן או אחד מבניו, כי עיקר טענתו של מספר לשון הרע כי מה חטא בדבר והרי אינו אומר אלא את האמת... לזה הצריכה אותו

הרע, ועל כן שוחטים אותה להשתיק את קולה, ולרמוז על תקנתו של מספר לשון הרע שיחדל מלהשמיע קולו, וכדברי רש"י (בשם חז"ל, ערכין מז:): 'שלה"ר הוא מעשה פטופטי דברים ואף הציפורים מפטפטים תמיד בצפצוף קול. ואילו 'הציפור החיה' באה לכפר על מי ששתק במקום שהיה צריך לדבר, ועל כך נאמר (פסוק ז) 'ושילח את הציפור החיה על פני השדה' לרמוז שאדרבה מעתה יצפצף בקול במילין שבין לחזקת ולתמוך בזולתו.

דהאי בר נש בגין מלה בישא, כך ענשיה בגין מלה טבא דקאתי לידיה ויכיל למללא ולא מליל, והיינו, שבחומר האיסור של דיבורי לשון הרע, לא פחות מכך הוא חומר הנמנע מלעודד את חברו בדיבורים טובים המשיבים את הנפשי.

עפי"ז ביאר הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע (לקט אמרי קודש ע"נ נא) הטעם שצריך המצורע להביא שתי ציפורים, כי 'הציפור השחומה' נועדה לכפר על לשון

התורה שילך אל אהרן ובניו, כדי שילמד ממידתו של אהרן הכהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום ושינה מדיבורו בשביל השלום, כלומר, שפעמים הרבה על האדם להימנע מלומר את ה'אמת' (אל יאמר שקר, אבל אמת אינו מחויב לגלות כשאין צורך)... ולבעל ה'אמת' שכמותו יאמר לו הכהן באמת אתה טמא (הובא בפרדס יוסף).

ובכלל ייאמר, כפי מה שתכנה את חברך כך יגדל ויצמח, אם תאמר לו צדיק אתה יגדל לצדיק וח"ו להיפך. הגאון רבי מאיר מאזוז זצ"ל, כותב בספרו הגדה של פסח (הגדת ה' נסי), הנה אומרים על בן הרשע 'הקהה את שיניו', ויש בזה חשבון נפלא, כי רשע עולה בגימטריא 570, שניו עולה בגימטריא 366, הורד מרשע תיבת שיניו (366-570) נשאר בידך 204, כמנין צדיק. והכוונה שמי שיש לו בן המתנהג כרשע ח"ו, אם ישנן באזניו, ובכל עת יאמר לו, בני, צדיק אתה, צדיק אתה, אז אכן יפחית מה'רשע' את 'שיניו', והא אכן ייהפך להיות צדיק...

ומביא שם, בדידי הוה עובדא בהיותי בבית החולים (אחר שנפל מקומה שלישית, לפני שנים רבות מאד) מצאתי שם יהודי אפיקורס ל"ע (שמוצאו מבית חרדי), הלה שאלני כמה וכמה שאלות לקנטר ועל הכל עניתי לו בטוב טעם ודעת, שאלני האיש לשמי, ואמרתי לו שמי מאיר (על אתר אמר האיש, שרבי מאיר היה לומד מ'אחר' - תוכו אכל וכו'). אח"כ שאלתני לשמו, אמר לי האיש שמי פלדמן (ללא אותיות ע' וא' כפי שהיא נכתבת באידיש, שהם אותיות הניקוד), שאלתני איך אומרים פלדמן בלה"ק, נענה האיש תרגום של 'פעלד-מאן' הוא 'איש שדה', אמרתי לו הרי כינוי זה 'איש שדה' כתיב על עשו, ואתה אינך עשו כלל וכלל... אינך רשע, כי אם 'צדיק' - לכן עדיף שתשאיר את שמך 'פלדמן' בשפת האידיש, כי פלדמן עולה בגימטריא כתיבת צדיק... ואתה צדיק, שורשך טוב, ובסוף אתה עצמך תשוב להיות צדיק. ואכן, כך הוה, סוף דבר שהלה חזר בתשובה שלמה.

(וכן מעשיו בתחילה, אותו איש סיפר שבשעתו היה לו חשק לעלות לארץ ישראל, ובני המשפחה כינו אותו 'אפיקורוס' על רצונו לעלות לארץ ישראל, [תחת להסביר לו שהסביבה היא של אפיקורסים, ולא שהוא עצמו אפיקורס] וזה גרם לו לקיים את דבריהם ואכן התהפך להיות אפיקורס, וכשחזר ר"מ לקרוא לו צדיק חזר להיות צדיק).

כז. ענין נפלא שמעתי בשם הגאון רבי אהרן קאטלער זצ"ל, כי הנה איתא בחז"ל (יומא ט.) שבית ראשון נחרב עבור ג' החמורות, ע"ז ג"ע ושפיכות דמים, וידועה הקו' שבפסוק כתיב שהוא על עזבם את תורתי (ירמ' ט יב), אלא ביאורו, כי שניהם היו להם, והעיקר היה מה שעזבו את התורה, ואילו היו עוסקים בתורה היה מתקיים בהם 'המאור שבה מחזירה למוטב', וממילא לא היו עובדים ע"ז ושאר עבירות. מעתה יש מקום לתמוה, מדוע מצינו לענין חורבן בית שני שנחרב על שנאת חנם, אעפ"י שהיה בידם תורה אך מחמת שנאת חנם נחרב, מדוע לא נתקיים בהם המאור שבה מחזירה למוטב, מדוע לא פסקו בזכות התורה מלשנא בחנם איש את רעהו, ויישב הר"א, כי תורה הנלמדת ללא מידות טובות, אין בה 'אור תורה' ולא שייך שהמאור שלה יחזיר למוטב...

כח. עפ"י דברי הרה"ק רבי יהושע מבעלזא, שהציפור החיה באה על מילה טובה שהיה בידו לומר לרעהו ושתק, יש מקום לבאר, כי הנה אמרו חז"ל (קידושין נז:) שהציפור החיה מותרת באכילה כי 'לא אמרה תורה שלח לתקלה', כלומר, שלא יתכן שהציפור אסורה לכל העולם, שא"כ נמצא באה תקלה למי שימצאנה, ומנין ידע שהציפור אשר נתפסה בידו היתה של מצורע ואסורה. ורמז יש בדבר, שאל יאמר אדם כיצד אומר לחברי דיבורי עידוד וחיוזוק, ואסביר לו פנים כי גדלה מעלתו - והרי הוא מסוכן לבוא עי"ז לגאות והתנשאות, לזה ידע שלא אמרה תורה שלח לתקלה, אל תחשוש מלשלוח דיבורים טובים באזני חברך, כי בוודאי לא יצא מהם כל תקלה ומכשול...

ואילו 'המשגיח' הגה"צ רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל (אור יחזקאל מידות עמו' כג) אמר, שתלמידי ר' עקיבא לא נהגו כבוד זה בזה (יבמות סב:) כי חששו שמא ע"י שינהגו כבוד איש ברעהו יביאוהו לידי גאוה. ובאמת היה בזה פגם

באר הפרשה - פרשת תזריע מצורע

לשבור רעבונו ולהחיות גופו, כלה הנאתו (ושוב מתעורר רעבונו אחר זמן), אך המפייסו בדברים הרי הוא משביע את נפשו ומחיה אותה בדברים^ל, וחיוק זה עומד וקיים לעד (גם לרבות, כשהלה נזכר ומהרהר שוב בדברים שנשמעו באזניו, בדרכו של עולם, ותחי רוחו מחדש), על כן שכרו גדול יותר ומתברך ב"א ברכות.

ועי' יושפע שפע רב בכל העולמות, שפע ברכות טוב, רפואות וישועות לנו ולכל ישראל^{לא}.

וכן נמי גם לאידך גיסא, שכמו שהשומר פיו ולשונו (בסור מרע) מתרומם למעלה ראש ואין ערוך לשכרו, כן יש בידו להתעלות למעלה למעלה ע"י דיבורים של טובה (- עשה טוב), כשאיש לרעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק. וכבר אמרו (ב"ב ט:): 'כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות, והמפייסו בדברים מתברך ב"א ברכות', הרי שהמפייסו גדול וחשוב יותר, ובטעם הדבר כתב המהר"ל (ח"א שם), כי הנותן פרוטה לעני אינו משיב את נפשו אלא לפי שעה, שאחר שקנה בפרוטה אוכל

וחסרון, כי אין זה מעניינו של אדם לדאוג אודות ענוותנותו של רעהו, אלא יהא עניו לעצמו... ואת רעהו יכבד בכל הכבוד ששייך לו...

יש שהוסיפו על כך שלכן אמרו (ברכות יט:): 'גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה', שאף שיש איסור להתגאות, אך חיוב כבוד הבריות דוחה חשש 'לא תעשה' זה...

כט. ודבר שפתיים אך למותר, שעיקר החיוב לעודד ולחזק בדברי חיזוק המחיים את הלב ואת הנפש הוא כלפי בני הבית, אשר אי אפשר לתאר ולשער עד כמה יכול להחיותם בדיבוריו הטובים, ואליו נשואות עיניהם, ודי בהערה זו, תן לחכם ויחכם עוד...

ל. נוהג היה הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל להרבות באמירת דברי שבח לתלמידיו במנה גדושה, פעם נשאל על מנהגו זה, נענה וסיפר דבדידיה הוה עובדא בבחרותו כשלמד בשיבת וואלאז'ין, בימים ההם לא היו להוריו העניים פרוטה לפורטה, ולכן כש'גלה' ללמוד בשיבה היה צריך ללכת לשם רגלי בקור ובכפור כשבקושי היו לו בגדים לחמם את עצמותיו היבשות, בדרכו נקרעו בגדיו ומנעליו, וכך הגיע לשיבה מבוש ונכלם ממצבו הדל. בבואו לשיבה הראו לו מקום מיטתו בחדר אחד עם הגאון רבי זעליג ראובן בענגיס זצ"ל (שלימים כיהן כראב"ד 'העדה החרדית' בירושלים עיה"ק ת"ו) ואליו התחבר בעבותות אהבה. יום אחד הבחין רבי זעליג ראובן בהרגשותיו של רבי איסר זלמן, וכיון שרצה לעודד את רוחו אמר לו מדוע פניך רעים, והלא אתמול אמר ראש הישיבה חידוש בשמך... והעיד רבי איסר זלמן שדיבור זה נסך בקרבו כוחות מחודשים וזקף את ראשו, ומאז סילק לגמרי את העצבות מלבו, וכיון שראה עד כמה יכול דיבור אחד להשפיע על נפש הבחור על כן קיבל על עצמו לשבח ולפאר את הבחורים בהרחבה יתירה.

וכך העיד הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל, מעשה בתלמיד שהרגיש עצמו ירוד וחלש מאד, ובאותה תקופה שאל קושיא באמצע השיעור, ושיבח רבי איסר זלמן מאד את קושייתו, עד שאמר, שעל קושיא כזו צריך להעמיד 'משקה' בביהמ"ד, ואותו תלמיד שאב מלא חופניים חיזוק ממאמר זה, עד שבמשך כמחצית השנה למד בהתמדה וביגיעה מחמת דיבור זה, ועתה צא ולמד כמה משפיעה ומסייעת נדיבות הדיבור לכל אחד.

באמצע שיעורו של הגאון רא"ז מעלצער זצ"ל שאל אחד הבחורים קושיא, והרא"ז נענה, אכן הקושיא היא עצומה, ומוכרחים אנחנו להתחיל את כל הסוגיא מחדש, ולבאר את הכל עפ"י יסוד חדש לגמרי. אחר השיעור ניגש אליו הגאון רבי מתתיהו דייזיס, ושאלו, הרי כל הקושיא ששאל אותו בחור אין לה לא ידיים ולא רגליים, מה כל כך נתפעל הרבי מזה, אמר לו רא"ז, ידעתי בני ידעתי שיש כאן טעות מעיקרא, אבל חשבתי הרי בחור זה הוא שִקְט בדרך כלל, וחשבתי מה יום מיומיים, מה אירע שהוא שואל היום קושיא ברבים, הרי מעודו לא שאל שאלה בשיעור, לאידך, הבחנתי שהנמצא כאן עוד איזה יהודי שאינו מוכר, והבנתי שכנראה מדברים לו נכבדות איזה בחור מהתלמידים, וכנראה מדובר מבחור זה, לכן הוא מקשה כדי להרשים אותו איש, ממילא הייתי צריך לסדר הענין לטובת השידוך. לא. כה אמר הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע (מגן דוד לר"ח אייר) כי ימי חודש אייר מסוגלים לקבלת התפילות, וטעם הדבר כי הנה נאמר בפר' במדבר, שבאחד לחודש השני, הוא ר"ח אייר, אמר הקב"ה למשה למנות את בני ישראל ולסדרם ב'דגלים' והיתה אז שמחה גדולה לפניו ית' (עיי"ש), ונרמז זאת במאמר הכתוב (תהלים כ ו) 'נרננה בישועתך ובשם אלוקינו נדגול ימלא ה' כל משאלותיך', וכלשונו, בעת שמגיע זמן אשר בשם ה' אלוקינו נדגול – שזכו בני ישראל לדגלים, בכל שנה ושנה בהגיע הזמן הזה ימלא ה' כל משאלותיך, השי"ת ממלא כל משאלות עם בני ישראל וזוכים להשפעת רחמים פשוטים ממקור הוי"ה ב"ה.

ישקו העדרים

זאת תהיה תורת המצודע ביום טהרתו (יד ב)

סיפר הגאון רבי בנימין רימר שליט"א משגיח דישיבת טשעבין, שלפני שנים רבות הנהיגו בישיבת טשעבין, שבכל שמחת אירוסין של בחור מתלמידי הישיבה ישתתף לכה"פ אחד מחברי הצוות הרוחני לפאר אותה לכבודו של החתן, ויהי היום ואחד מהבחורים עמד לחגוג את שמחת אירוסיו באחת הערים בצפון ארה"ק, ובאותם הימים היה זמן הנסיעה מירושלים לאותה עיר נמשך כארבע שעות לכל צד, והיה זה מחובתו של רבי בנימין להשתתף שם, כמובן שלא רצה לנסוע ולבזבז שמונה שעות על הדרכים מלבד השהות במסיבת האירוסין, ומה עוד שהיה בזה הרבה טלטולי דאורחא, וביקש מאביו רבי מרדכי לבקש ממנו 'לוותר' לו על חובה זו... אך הגר"מ לא הסכים אליו, ואמר לו שאי אפשר להפר את 'התקנה', ונאלץ לנסוע. בהגיעו אל מקום השמחה מצא אולם מלא במשתתפים, ואיש לא הכירו חוץ מהחתן אשר שמח מאוד בבואו והראה ל'מחותנו' הנה המשגיח בשערי האולם, מיד העלו את ר"ב לשולחן ה'מזרח' וכבדוהו ב'דרשה', פתח רבי בנימין ודרש כיד ה' הטובה עליו, אך כל המסובים המשיכו לעסוק בשלהם, זה בדיבור וזה באכילה ושתייה... והרגיש כי 'קול ה' במדבר'... אחר גמרו עזב את המקום מתוך 'עגמת נפש', על שטרח והתייגע וכפי הנראה היה זה לחינם, ולא 'תרם' מאומה בהשתתפותו וק"ו בדבריו... ושפך ליבו לפני אביו על כל מה שעבר עליו.

לאחר ג' שנים נפגש ר' בנימין עם אותו אברך ברחובה של עיר בבני ברק, ונדהם לראותו אוחז בספרים ומעיין בהם, מאחר שבשנות בחרותו היה 'ליידיגער' (הולך ריק)... והיה ברור לו לר' בנימין שתיכף ככלות ימי ה'שבע ברכות' הוא לובש 'בגדי עבודה', והנה חזותו מוכיחה עליו שהוא 'בן תורה', שאלו ר' בנימין למעשיו והשיב שהוא משמש כ'מגיד שיעור' באחת הישיבות... שאלו ברוב תדהמתו אתה... החזיר לו האברך לר"ב, אתם אשמים בכל זה... שאלו ר"ב, ומה עשיתי כי הבאתי עלי זכיה גדולה כזו... סיפר לו האברך, המשגיח זוכר את 'מסיבת האירוסין' שלי, ואת הדרשה שנאמרה אל העצים והאבנים... לא כך היה, כי חותני הוא איש פשוט ותמים עד מאוד, והוא התפעל מאוד מכל השבחים שהעריף 'המשגיח', ובבואו לביתו מלא התרגשות סח לבני ביתו (השוויגער שלי) ובתו הכלה כי זכינו בחתן בן תורה, שהוא ממש 'ספר תורה' חי, ותיאר בפניהם את כל מה ששמע במו אוזניו מהמשגיח שגמר עליו את ההלל, וכך היה בכל התקופה עד הנישואין, שהכלה ומשפחתה היו בטוחים שזכו ב'הלום' מן השמיים... והיא נישאת אדעתא דהכי, וכל ציפיותיה היו לראותי עולה ומתעלה במעלות התורה, ולא היה בידי אלא לישב וללמוד, מתחילה אכן 'שלא לשמה' ולבסוף בא לשמה, עד שזכיתי בחסדי ה' ללמוד וללמד ולהרביץ תורה. באותה שעה זכה רבי בנימין לראות כי יש שכר לעמלו, ואותה נסיעה ונשיאת דברים הצמיחה אילן רב פירות. ללמדנו עד כמה דברי חיזוק ועידוד יכולים לשנות ולבנות דורות עולם.